

Cicerowedstrijd 2024-2025 – ronde 1

Cic. *Tusc.* 5.77: Hoe omgaan met pijn

In de nasleep van de dood van zijn dochter Tullia stort Cicero zich in het schrijven van filosofische werken. Zo zijn Cicero's Tusculanae Disputationes (Verhandelingen in Tusculum) een toonbeeld van antieke self-help-literatuur: in vijf boeken probeert de auteur zowel de lezer als zichzelf instrumenten aan te reiken om op een rationele manier om te gaan met de dood en met lijden. In het laatste boek staat de vraag centraal of de deugd alleen volstaat om een gelukkig leven te kunnen leiden. Het onderstaande fragment kadert in deze discussie, en zoomt meer bepaald in op de invloed van fysieke pijn op de deugd en dus op ons geluk.

1 Dolor esse videtur acerrimus virtutis adversarius, is ardentis faces intemptat, is fortitudinem,
2 magnitudinem animi, patientiam se debilitaturum minatur. Huic igitur succumbet virtus, huic
3 beata sapientis et constantis viri vita cedit? (...) Pueri Spartiatæ non ingemiscunt verberum
4 dolore laniati; adolescentium greges Lacedaemone vidimus ipsi incredibili contentione
5 certantes pugnis, calcibus, unguibus, morsu denique, cum exanimarentur prius quam victos
6 se faterentur.

7 Quæ barbaria Indiā vastior aut agrestior? In eā tamen gente primum ei, qui sapientes
8 habentur, nudi aetatem agunt et Caucasi nives hiemalemque vim perferunt sine dolore,
9 cumque ad flammam se applicaverunt, sine gemitu aduruntur; mulieres vero in Indiā, cum est
10 cuius earum vir mortuus, in certamen iudiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit —
11 plures enim singulis solent esse nuptæ; quæ est victrix, ea laeta prosequentibus suis unā cum
12 viro in rogum imponitur, illa victa maesta discedit. Numquam naturam mos vinceret; est enim
13 ea semper invicta; sed nos umbris, deliciis, otio, languore, desidiā animum infecimus,
14 opinionibus maloque more delenitum mollivimus. Aegyptiorum morem quis ignorat? Quorum
15 imbutæ mentes pravis erroribus quamvis carnificinam prius subierint quam ibim aut aspidem
16 aut felem aut canem aut crocodilum violent, quorum etiam si imprudentes quidpiam fecerint
17 poenam nullam recusent. (...) Omitto quæ perferant quæque patiantur ambitiosi honoris
18 causā, laudis studiosi gloriae gratiā, amore incensi cupiditatis. Plena vita exemplorum est.

CERTAMINA
VLAAMSE OLYMPIADE LATIJN & GRIEKS

32^E OLYMPIADE LATIJN EN GRIEKS

INGERICHT DOOR DE VZW CERTAMINACOMITÉ

WWW.CERTAMINA.BE

Teksthulp

- 1 **intemptat** = **intentare**, -o: richten naar, richten op; verzwegen: *in eam*
- 2 **debilitaturum** (*esse*)
- 3 **succumbere**, -o + dat.: bezwijken onder, toegeven aan, onderworpen zijn aan
Spartiatæ, -arum, m.: Spartanen; hier bijvoeglijk bij *pueri*.
- 4 **ingemiscere**, -o: beginnen te zuchten
laniare, -o: toetakelen, verscheuren, aan stukken scheuren
Lacedaemo(n), -onis, vr.: Sparta
contentio, -onis, vr.: inspanning, inzet, wedstrijd, rivaliteit
- 5 **pugnus**, -i, m.: vuist(slag)
calx, *calcis*, vr.: hiel, hak
unguis, -is, m.: (vinger)nagel
exanimare, -o: van de adem beroven, doden, uitputten
victos se (*esse*)
- 7 **barbaria**, -æ, vr.: buitenland, vreemde streek
ei = *ii*
- 8 **Caucasus**, -i, m.: de Kaukasus
hiemalis, -is, -e: winters, winter-
- 9 **applicare**, -o: aanhechten aan, verbinden met
adurere, -o: verbranden, verzengen, doen ontbranden; de passieve vorm vertaalt hier best met 'zich'.
- 10 **cuius** = *alicuius*
- 11 **diligere**, -o, *dilexi*: hoogschatten, als dierbaar beschouwen, liefhebben
victrix: vrouwelijke variant van *victor*
prosequi, -or: begeleiden, uitgeleide doen
- 12 **rogus**, -i, m.: brandstapel
- 13 **umbra**, -æ, vr.: hier in de zin van 'vrije tijd, rust, privé-leven, luilekkerleven'
languor, -oris, m.: matheid, vermoeidheid, slapheid, luiheid
desidia, -æ, vr.: het nietsdoen, luiëren, traagheid, luiheid

inficere, -io, *infeci*: vermengen, doordrenken, vergiftigen, bezoedelen

14 **opinio**, -ionis, vr.: hier 'valse overtuiging'

delenire, -io: verzachten

14-17 **Quorum ... recusent**: zie je de conjunctieven? Waarom zijn ze gebruikt?

15 **imbuere**, -o, -bui, -butum + abl.: vervullen, bezoedelen

quivis, *quaevis*, *quidvis*: om het even wie/wat/welke

carnificina, -ae, vr.: (beroep van een) beul, foltering, marteling, kwellung

ibis, vr. (acc. -im): ibis

aspis, -idis, vr.: (gif)slang, adder

16 **feles/felis**, -is, vr.: kat

imprudentes: dubbelverbonden bepaling = bepaling van gesteldheid

quispiam, *quaepiam*, *quidpiam*: om het even wie/wat/welke

17 (ea) **quae**

17-18 **ambitiosi**, **studiosi**, (**amore**) **incensi**: nominatieven, zelfstandig gebruikt

gen. + **causā/gratiā**: beide woorden hebben dezelfde betekenis